

О. А. Зимовець
Житомирський державний
університет ім. Івана Франка

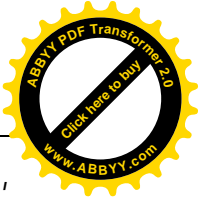
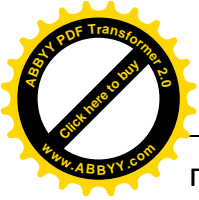
МІСЦЕ ІНФОРМАЦІЙНО-КОМУНІКАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ У СИСТЕМІ ПРОФЕСІЙНИХ УМІНЬ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ГУМАНІТАРНИХ ДИСЦИПЛІН

У статті розглянуто підходи до визначення поняття «ІКТ», проаналізовано засоби ІКТ, які найбільш доцільно застосовувати у професійній діяльності вчителя гуманітарних дисциплін, уточнено склад професійних умінь, необхідних і достатніх для майбутніх учителів-гуманітаріїв у процесі застосування ІКТ.

Ключові слова: інформаційно-комунікаційні технології, вчителі гуманітарних дисциплін, професійні вміння.

Постановка проблеми. Інформаційне суспільство, за процесом становлення якого ми сьогодні маємо можливість спостерігати, ставить нові вимоги до сучасного вчителя, його професійних умінь та особистих якостей. Збільшення обсягу інформації, до якої і вчитель, і учні можуть отримати доступ, та поява нових засобів обробки цієї інформації, з одного боку, сприяє оптимізації процесу навчання, а з другого – вимагає як від учителів, так і від учнів відповідних умінь роботи з цими засобами. Крім того, інформаційне суспільство є інноваційним за своєю сутністю, тому сучасний учитель повинен бути готовим до освоювання нових технологій та мати інноваційний склад мислення. Ці вимоги повною мірою стосуються і до вчителя-гуманітарія, одне з ключових завдань якого полягає у формуванні особистості учня, його культури, світогляду, здатності взаємодії з іншими людьми, розкритті його творчого потенціалу, що, у свою чергу, неможливо без володіння вчителем уміннями використовувати сучасні засоби навчання, у тому числі інформаційно-комунікаційні технології (ІКТ). Тому однією з актуальних проблем педагогічної освіти на даному етапі є формування професійних умінь майбутніх учителів гуманітарних дисциплін (ГД), необхідних для їх професійної діяльності в умовах інформаційного суспільства.

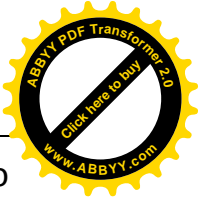
Аналіз актуальних досліджень. Аналізу дидактичних можливостей ІКТ та шляхів їх упровадження в навчальний процес присвячені праці таких вітчизняних та зарубіжних учених, як: С. Гутман, М. І. Жалдак, Д. Кендау, В. Я. Ляудіс, Ю. І. Машбиць, Н. В. Морзе, Є. С. Полат, І. В. Роберт та ін. Визначення складу професійно-педагогічних умінь майбутніх учителів висвітлено у працях О. А. Абдуліної, О. А. Дубасенюк, Н. В. Кузьміної, А. К. Маркової, В. О. Сластьоніна тощо. Визначенню ролі інформаційних технологій у професійній діяльності вчителя-гуманітарія, формуванню його інформаційної культури та готовності до використання засобів ІКТ

приділяли увагу Р. С. Гурін, Г. А. Дегтярьова, О. П. Значенко, Л. І. Морська, Л. Ф. Панченко та ін. Проте можна констатувати, що на сьогодні нам невідомі завершені дослідження, пов'язані зі створенням комплексної системи професійних умінь майбутніх учителів гуманітарних дисциплін в умовах інформаційного суспільства.

Мета статті. Для визначення місця ІКТ у системі професійних умінь майбутніх учителів ГД вважаємо за потрібне проаналізувати поняття «інформаційно-комунікаційні технології», уточнити склад професійних умінь майбутніх учителів гуманітарного профілю, пов'язаних із використанням ІКТ, та на основі науково обґрунтованого відбору визначити засоби ІКТ, які найбільш доцільно застосовувати у професійній діяльності вчителя ГД.

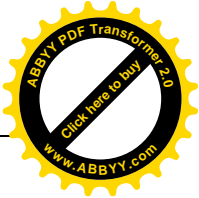
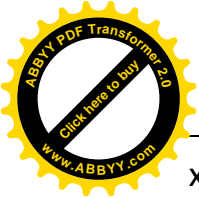
Виклад основного матеріалу. Аналіз науково-педагогічної літератури, присвяченої використанню інформаційно-комунікаційних технологій в освіті [4; 7; 8; 10], дає нам підстави стверджувати про наявність трьох основних напрямів у розумінні сутності поняття «ІКТ». Представники першого напрямку (В. М. Глушков, Г. К. Селевко та ін.) розглядають ІКТ у широкому розумінні як будь-які технології, пов'язані з передачею та обробкою інформації. Тобто у цьому випадку можна говорити про два основні види ІКТ: традиційні (паперові) та нові (комп'ютерні). Представники другого напрямку (С. І. Самигін, С. В. Симонович, Л. Д. Столяренко, Ю. А. Шафрін та ін.) ототожнюють інформаційні та комп'ютерні технології та пов'язують їх з використанням комп'ютера та відповідно засобів апаратного і програмного забезпечення. Представники третього напрямку (М. І. Жалдак, Ю. І. Машбиць, Н. В. Морзе, Л. І. Морська, О. Г. Смілянець та ін.) відносять до ІКТ не тільки комп'ютерні технології, але й мережеві технології, аудіо/відеотехнології тощо. Ми дотримуємося третьої точки зору щодо визначення сутності ІКТ, оскільки, по-перше, функції паперових засобів в основному обмежуються обміном та зберіганням інформації, але не її обробкою, по-друге, до засобів передачі та обробки інформації можна віднести не тільки комп'ютер, але й інші технічні засоби (телефон, камера, магнітофон тощо) та мережеве устаткування, без якого миттєвий обмін інформацією був би неможливим. Крім того, ми погоджуємося з деякими авторами (О. О. Гокунь, М. І. Жалдак, О. Ю. Комісаров, Ю. І. Машбиць, Н. В. Морзе, Л. І. Морська, О. М. Пехота тощо), які відносять до цих технологій не тільки засоби ІКТ, але й методи їх застосування, оскільки будь-які засоби навчання здатні забезпечити

ефективність навчального процесу тільки за умов їх правильного використання. Тож під *інформаційно-комунікаційними технологіями (ІКТ)* будемо розуміти сукупність програмних, технічних і комунікаційних засобів збирання, обробки, збереження та передачі інформації, а також новаторських методів їх застосування у навчальному процесі.

Слід також уточнити, що, незважаючи на існування великої кількості технічних засобів, у межах нашого дослідження ми будемо розглядати саме персональний комп'ютер як ключовий засіб ІКТ, оскільки вважаємо, що комп'ютер наразі став універсальним технічним засобом, який у навчальному процесі здатен замінити і поєднати низку інших технічних засобів навчання. До основних засобів ІКТ віднесемо *апаратні засоби* (персональний комп'ютер, пристрої введення-виведення, засоби збереження інформації, сучасне периферійне обладнання, локальні та глобальні мережі) та *програмні засоби* (програмні комплекси – операційні системи, пакети прикладних програм загального призначення, до яких відносяться текстові редактори, графічні системи, програми роботи з електронними таблицями, системи управління базами даних; системи мультимедіа та гіпермедіа; системи штучного інтелекту; програмні засоби міжкомп'ютерного зв'язку; програмні засоби навчального призначення (навчальні, контролюючі, імітаційно-моделювальні, інструментальні, службові програми)) [4; 8; 10; 11].

З метою уточнення складу професійних умінь майбутніх учителів ГД, пов'язаних із використанням засобів ІКТ, ми спиратимемося на наші попередні дослідження, згідно з якими ми визначили *професійні вміння вчителя ГД в інформаційному суспільстві* як володіння гнучкою системою усвідомлених, цілеспрямованих, взаємопов'язаних розумових і практичних дій, які дозволяють учителю ГД успішно виконувати навчально-виховні функції на загальнопедагогічному, гуманітарно орієнтованому та предметно-методичному рівнях, використовуючи традиційні та інноваційні технології, у тому числі ІКТ, в умовах, що змінюються. Відповідно до завдань, які постають перед учителями ГД, ми поділили професійні вміння вчителя ГД на **3 класи**: 1) *загальнопедагогічні* вміння, спрямовані на вирішення загальнопедагогічних завдань учителів незалежно від профілю; 2) *гуманітарно орієнтовані* вміння, спрямовані на вирішення завдань, специфічних для всіх учителів гуманітарного профілю; 3) *предметно-методичні* вміння, спрямовані на вирішення методичних завдань,

характерних для вчителя конкретної гуманітарної дисципліни.

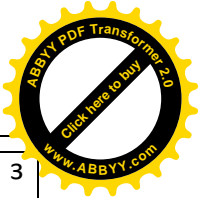
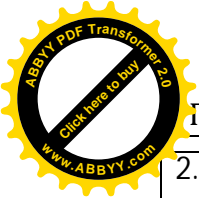
Кожен клас умінь включає певні *групи вмінь*, які ми класифікуємо за компонентами педагогічної діяльності: 1) гностичні – уміння, пов'язані з аналізом інформації та навчально-виховної діяльності; 2) проектувальні – уміння, пов'язані з постановкою стратегічних завдань та плануванням навчально-виховної діяльності на рівні курсу навчання та циклу уроків; 3) конструктивні – уміння, пов'язані з формулюванням тактичних завдань та плануванням педагогічної діяльності на рівні окремого уроку та виховного заходу; 4) організаторські – уміння, пов'язані з організацією інформації та навчально-виховної діяльності; 5) комунікативні – уміння, пов'язані з установленням відносин та здійсненням педагогічного спілкування з учнями, колегами, батьками [5].

Крім того, ми погоджуємося з деякими дослідниками (зокрема з О. А. Абдуліною), які виділяють так звані «наскрізні» *інтегральні вміння* – уміння, які є складовими частинами всіх груп умінь [1]. Оскільки, як уже було зазначено, головними ознаками інформаційного суспільства є широке використання ІКТ та інноваційний характер діяльності, такими інтегральними вміннями ми вважаємо *інформаційно-практичні вміння*, під якими розуміємо вміння використовувати ІКТ у професійній діяльності вчителя та які включають два компоненти: суто інформаційний (пов'язаний з аналізом та відбором інформації, пред'явленої засобами ІКТ) та прикладний (пов'язаний із практичним використанням інформації, пред'явленої засобами ІКТ, та створенням власних навчально-методичних матеріалів засобами ІКТ). Виходячи з визначених нами груп та класів умінь, подамо систему інформаційно-практичних (інтегральних) умінь майбутнього вчителя ГД в умовах інформаційного суспільства (табл. 1).

Таблиця 1

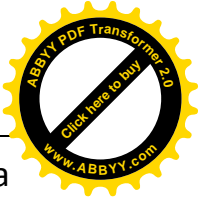
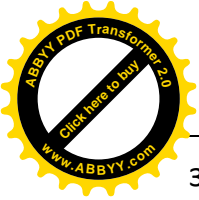
Система інформаційно-практичних (інтегральних) умінь учителя ГД

№ п/п	Класи вмінь		Загально-педагогічні вміння	Гуманітарно орієнтовані вміння	Предметно-методичні вміння
	Групи вмінь				
1.	Гностичні вміння		уміння, пов'язані з аналізом інформації та навчально-виховної діяльності з використанням засобів ІКТ для вирішення загально-педагогічних завдань учителя незалежно від профілю	уміння, пов'язані з аналізом інформації та навчально-виховної діяльності з використанням засобів ІКТ для вирішення завдань, специфічних для вчителів ГД	уміння, пов'язані з аналізом інформації та навчально-виховної діяльності з використанням засобів ІКТ для вирішення методичних завдань учителів конкретної ГД

2.	Проектувальні вміння	уміння, пов'язані з постановкою стратегічних завдань та плануванням навчально-виховної діяльності на рівні курсу навчання та циклу уроків з використанням засобів ІКТ для вирішення загально-педагогічних завдань учителя незалежно від профілю	уміння, пов'язані з постановкою стратегічних завдань та плануванням навчально-виховної діяльності на рівні курсу навчання та циклу уроків з використанням засобів ІКТ для вирішення завдань, специфічних для вчителів ГД	уміння, пов'язані з постановкою стратегічних завдань та плануванням навчально-виховної діяльності на рівні курсу навчання та циклу уроків з використанням засобів ІКТ для вирішення методичних завдань учителів конкретної ГД
3.	Конструктивні вміння	уміння, пов'язані з формулюванням тактичних завдань та плануванням педагогічної діяльності на рівні окремого уроку та виховного заходу з використанням засобів ІКТ для вирішення загально-педагогічних завдань учителя незалежно від профілю	уміння, пов'язані з формулюванням тактичних завдань та плануванням педагогічної діяльності на рівні окремого уроку та виховного заходу з використанням засобів ІКТ для вирішення завдань, специфічних для вчителів ГД	уміння, пов'язані з формулюванням тактичних завдань та плануванням педагогічної діяльності на рівні окремого уроку та виховного заходу з використанням засобів ІКТ для вирішення методичних завдань учителів конкретної ГД
4.	Організаційні вміння	уміння, пов'язані з організацією інформації та навчально-виховної діяльності з використанням засобів ІКТ для вирішення загально-педагогічних завдань учителя незалежно від профілю	уміння, пов'язані з організацією інформації та навчально-виховної діяльності з використанням засобів ІКТ для вирішення завдань, специфічних для вчителів ГД	уміння, пов'язані з організацією інформації та навчально-виховної діяльності з використанням засобів ІКТ для вирішення методичних завдань учителів конкретної ГД
5.	Комунікативні вміння	уміння, пов'язані з установленням відносин та здійсненям педагогічного спілкування з учнями, колегами, батьками та ін. з використанням засобів ІКТ для вирішення загально-педагогічних завдань учителя незалежно від профілю	уміння, пов'язані з установленням відносин та здійсненям педагогічного спілкування з учнями, колегами, батьками та ін. з використанням засобів ІКТ для вирішення завдань, специфічних для вчителів ГД	уміння, пов'язані з установленням відносин та здійсненям педагогічного спілкування з учнями, колегами, батьками та ін. з використанням засобів ІКТ для вирішення методичних завдань учителів конкретної ГД

Для уточнення складу інформаційно-практичних умінь майбутніх учителів ГД у межах зазначених класів та груп умінь необхідно відібрати засоби ІКТ, які максимально враховують специфіку професійної діяльності вчителя ГД. У процесі визначення критеріїв відбору засобів ІКТ, необхідних для оволодіння майбутніми вчителями-гуманітаріями, ми дійшли висновку про те, що апаратні (технічні) засоби є універсальними для використання у навчальному процесі вчителями різних дисциплін й обмежуються

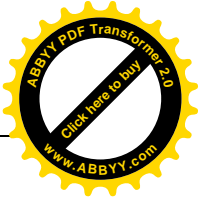
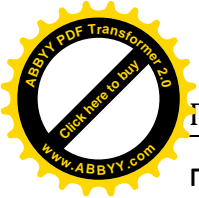

застосуванням персонального комп'ютера (або кількох комп'ютерів) та відповідного периферійного обладнання (принтера, сканера, навушників, гучномовців, мікрофона, веб-камери, інтерактивної електронної дошки, мультимедійних проекторів тощо). Щодо використання програмних засобів, то тут, звичайно, будуть деякі розбіжності між учителями різних дисциплін. Наприклад, учитель-гуманитарій віддаватиме перевагу використанню електронних словників, тезаурусів, різноманітних мультимедійних засобів, пов'язаних з обробкою зображення, звука чи анімації. Велике значення для нього матимуть також програмні засоби, які забезпечують інтерактивність та можливість комунікації, оскільки вивчення ГД, зокрема мови, неможливо без активного спілкування в різних режимах. Використання мережі Інтернет з метою доступу до банків інформації дає можливість отримання найновіших даних про події у світі, новини культури, що є дуже важливим під час викладання суспільно-політичних, мистецьких та культурологічних дисциплін. Проте для вчителя математики чи фізики є необхідним уміти використовувати програмні засоби, пов'язані з обчислюванням, уведенням формул, моделюванням фізичних явищ та ін., що вчителю-гуманитарію необхідно значно меншою мірою. Крім того, потрібно враховувати рівень володіння інформаційною культурою студентів-гуманитаріїв та матеріально-технічне забезпечення навчальних закладів. Таким чином, серед *критеріїв відбору програмних засобів ІКТ*, необхідних для оволодіння майбутніми вчителями ГД, доцільно виділити такі:

1) здатність засобів ІКТ сприяти вирішенню завдань гуманізації та гуманітаризації освіти: формуванню духовної особистості учня, його світогляду, розвитку творчих здібностей, здатності до самореалізації тощо;

2) відповідність засобів ІКТ навчальним програмам з предмета «Інформаційні технології» для студентів гуманітарного профілю (наприклад, ми виключаємо програми, які пов'язані зі знанням мов програмування), їх нескладність та зручність у застосуванні;

3) відповідність можливостей та змісту засобів ІКТ специфіці конкретної гуманітарної дисципліни (наприклад, для вчителя музики важливим буде вміння використовувати музичні та аудіоредактори, для вчителя рідної чи іноземної мови – вміння працювати з електронними словниками, тезаурусами, перекладачами, а для вчителя географії – вміння користуватися електронними картами, програмою «Google Earth» тощо; крім того, вчителю-предметнику необхідно вміти використовувати та створювати педагогічні програмні засоби (ППЗ) для навчання конкретної

гуманітарної дисципліни);

4) доступність цих засобів ІКТ для більшості навчальних закладів освіти (насамперед ми віддаватимемо перевагу програмним засобам, які є недорогими чи безкоштовними, а також програмам, які є в більшості навчальних закладах освіти).

На підставі аналізу літератури, присвяченої ролі та напрямам використання ІКТ у гуманітарній освіті та підготовці вчителів ГД до використання ІКТ [2; 3; 6; 7; 9], виходячи з виділених нами критеріїв, виділимо такі засоби ІКТ, володіння якими передусім необхідно майбутньому вчителю-гуманітарію:

1) педагогічні програмні засоби (ППЗ) загального призначення (електронні енциклопедії, словники, навчальні ігри тощо), програми-оболонки для створення власних ППЗ (Hot Potatoes, Quandary, My Test) та спеціального призначення (тестові програми, програми-тренажери, мультимедійні комплекси з конкретних гуманітарних дисциплін);

2) прикладні програмні засоби: текстові редактори (MS Word), графічні редактори (Paint), звукові редактори (Audicity); табличні процесори (MS Excel), програми для створення презентацій (MS Power Point), програми для створення публікацій (MS Publisher) тощо;

3) засоби Інтернет-технологій (он-лайн енциклопедії, он-лайн словники, веб-сайти, блоги, вікі, подкасти, веб-квести, аудіо- та відеоматеріал, інтерактивні тести, он-лайн програми для створення власних навчально-методичних завдань, електронна пошта).

Виходячи з визначених нами типів програмних засобів, які найбільш доцільно використовувати у професійній діяльності вчителя-гуманітарія, спираючись на створену нами систему інформаційно-практичних (інтегральних) умінь майбутніх учителів ГД, уточнимо склад інформаційно-практичних умінь майбутнього вчителя ГД (на прикладі гуманітарно орієнтованих умінь) (табл. 2).

Таблиця 2

Склад гуманітарно орієнтованих інформаційно-практичних умінь майбутніх учителів ГД в умовах інформаційного суспільства

№ п/п	Класи вмінь		Гуманітарно орієнтовані вміння
	Групи вмінь		
1.	Гностичні вміння		– аналізувати літературу, присвячену використанню засобів ІКТ з метою формування особистості учнів; – аналізувати інформацію, представлену засобами ІКТ, з точки зору її гуманістичної спрямованості; – аналізувати ППЗ, прикладні програми, ресурси мережі Інтернет з позиції вирішення завдань гуманізації та

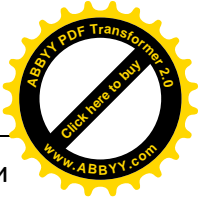
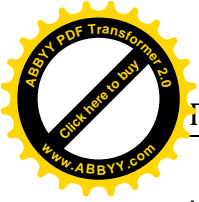
		гуманітаризації освіти; – аналізувати навчально-виховні заходи, проведені за допомогою засобів ІКТ, з точки зору їх спрямованості на формування гуманістичного ідеалу;
2.	Проектувальні вміння	– ставити стратегічні завдання щодо використання засобів ІКТ з метою формування гуманістичних ідеалів учнів; – планувати навчально-виховну діяльність з використанням ІКТ на рівні курсу навчання та циклу уроків з урахуванням завдань гуманізації та гуманітаризації освіти;
3.	Конструктивні вміння	– планувати педагогічну діяльність на рівні окремого навчально-виховного заходу з використанням засобів ІКТ з огляду на завдання гуманізації та гуманітаризації освіти; – добирати інформацію та знаходити готові навчально-методичні матеріали з мережі Інтернет, мультимедійних енциклопедій тощо, які відповідають вимогам гуманізації та гуманітаризації освіти; – розробляти навчально-методичні матеріали, використовуючи різні засоби ІКТ (текстові та графічні редактори, табличні процесори, інструментальні програми, он-лайн програми тощо), з метою формування гуманістичного ідеалу учня;
4.	Організаційні вміння	– організувати навчальну інформацію, пред'явлену засобами ІКТ, спрямовану на формування особистості учня, його самоосвіти, творчої самореалізації тощо; – організувати власну діяльність та діяльність учнів, спрямовану на формування духовних цінностей, саморозвитку тощо, у процесі роботи із засобами ІКТ (ППЗ, он-лайн ресурсами, прикладними програмами);
5.	Комунікативні вміння	– організувати комунікативну діяльність на уроці у процесі використання ІКТ так, щоб це сприяло формуванню загальної культури учня, його світогляду, поваги до співрозмовника тощо; – обговорювати питання, пов'язані з гуманістичним вихованням учнів, з батьками та колегами, використовуючи комунікаційні можливості засобів ІКТ (ведення електронних щоденників, використання E-mail, чатів, програм Skype, ICQ тощо, участь в Інтернет-конференціях, використання груп розсилки, форумів учителів) тощо.

Висновки. Очевидним є той факт, що сформувати вміння, зазначені вище, можливо тільки за умов інтеграції ІКТ у процес професійної підготовки майбутніх учителів ГД, ознайомлення студентів із дидактичними можливостями засобів ІКТ та методами їх застосування у навчанні конкретної гуманітарної дисципліни. Тому перспективою дослідження є створення моделі формування професійних умінь майбутніх учителів ГД засобами ІКТ та розробка технології формування відповідних умінь у межах запропонованої моделі.

ЛІТЕРАТУРА

1. Абдуллина О. А. *Общепедагогическая подготовка учителя в системе высшего педагогического образования* / Абдуллина О. А. – М. : Просвещение, 1990. – 141 с.
2. Гурін Р. С. *Підготовка майбутнього вчителя гуманітарного профілю до застосування нових інформаційних технологій у навчальному процесі загальноосвітньої школи* : дис. ... канд. пед. наук : 13.00.04. / Гурін Р. С. – Одеса, 2004. – 194 с.

3. Дегтярьова Г. А. Гуманізація навчального процесу в основній школі засобами інформаційних технологій (на прикладі предметів гуманітарного циклу) : дис. ... канд. пед. наук : 13.00.09. / Дегтярьова Г. А. – Х., 2006. – 313 с.
4. Дзюбенко А. А. Новые информационные технологии в образовании / Дзюбенко А. А. – М., 2000. – 104 с.
5. Зимовець О. А. Склад професійних умінь майбутніх учителів гуманітарних дисциплін (на прикладі підготовки вчителів іноземних мов) / О. А. Зимовець // Вісник Житомирського державного університету імені Івана Франка. – Житомир : Вид-во ЖДУ ім. І. Франка. – 2009. – № 43. – С. 150–156.
6. Значенко О. П. Формування інформаційної культури майбутніх учителів гуманітарних дисциплін : дис. ... канд. пед. наук : 13.00.04. / Значенко О. П. – Полтава, 2004. – 228 с.
7. Морська Л. І. Інформаційні технології у навчанні іноземних мов : навч. посіб. / Морська Л. І. – Тернопіль : Астон, 2008. – 256 с.
8. Машбиць Ю. І. Основи нових інформаційних технологій навчання : посіб. для вчителів / Ю. І. Машбиць, О. О. Гокунь, М. І. Жалдак та ін. – К., 1997. — 260 с.
9. Панченко Л. Ф. Профессионально-педагогическая подготовка студентов педвузов к использованию новых информационных технологий (на примере гуманитарных факультетов) : дис. ... канд. пед. наук : 13.00.01. / Панченко Л. Ф. – Луганск, 1994. – 172 с.
10. Сисоева С. О. Педагогічна творчість: розв'язування творчих фахових задач засобами інформаційних технологій : навч.-метод. посіб. / С. О. Сисоева, О. Г. Смілянець. – Вінниця : ЦПННМВ, 2006. – 180 с.
11. Снігур О. М. Формування вмінь використовувати засоби інформаційних технологій у майбутній професійній діяльності вчителя початкової школи : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. пед. наук : спец. 13.00.09 «теорія навчання» / О. М. Снігур. – К., 2007. – 22 с.

РЕЗЮМЕ

Е. А. Зимовец. Место информационно-коммуникационных технологий в системе профессиональных умений будущих учителей гуманитарных дисциплин.

В статье рассмотрены подходы к определению понятия «ИКТ», проанализировано средства ИКТ, которые наиболее целесообразно применять в профессиональной деятельности учителя гуманитарных дисциплин, уточнено состав профессиональных умений, необходимых и достаточных для будущих учителей-гуманитариев в процессе использования ИКТ.

Ключевые слова: *информационно-коммуникационные технологии, учителя гуманитарных дисциплин, профессиональные умения.*

SUMMARY

O. Zymovets. Information and communication technologies in the system of professional skills of prospective teachers of the humanities.

The article focuses on the approaches to defining the notion of "ICTs", the analysis of ICT means, which are necessary in the professional activity of humanitarian teachers, and the specification of professional skills of prospective teachers of the Humanities in the process of using ICTs.

Key words: *information and communication technologies, teachers of the humanities, professional skills.*